

شناسه	مقررات - رویه اجرایی	تاریخ	۱۴۰۴/۰۸/۱۲
عنوان	دستور جلسه ۱- بازرنگری فهرست مواد خام و نیمه خام و میزان عوارض صادراتی مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیر فلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به استناد بند (پ) ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران		
مرجع طرح موضوع	کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق ایران، انجمن سنگ ایران، انجمن سنگ آهن ایران، اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های صنایع و معادن سرب و روی، اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات معدنی ایران، انجمن صنایع و معادن گچ ایران، انجمن مس ایران، انجمن زغال سنگ ایران، اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان طلا، جواهر، نقره و سنگ های قیمتی ایران و اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های نفت، گاز و پتروشیمی ایران		
شرح دستور	صنایع و معادن ایران به عنوان یکی از بخش های مهم و استراتژیک اقتصاد کشور، نقش بسزایی در ایجاد اشتغال، تولید ناخالص داخلی و صادرات غیرنفتی ایفا می کند. با این حال، اخیراً و طی سه سال گذشته، وضع عوارض صادراتی بر صادرات مواد معدنی، چالش های جدی برای فعالان این بخش ایجاد کرده است. این تصمیم به نظر می رسد بدون مطالعه کافی و کارشناسی دقیق اتخاذ شده و آثار منفی آن بر کسب و کارها و اقتصاد ملی و معدنی غیرقابل انکار است. تعداد زیادی از اتحادیه ها و تشکل های مرتبط نکاتی را که نشان دهنده قوانین محل کسب و کار در این زمینه می باشد ارائه داده اند. با استناد به ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر^۱، وضع عوارض کاهنده بر صادرات مواد خام و کالای با ارزش افزوده پائین معدنی تنها زمانی مفید است که کالاها دارای مصرف داخلی باشند و با وضع این عوارض، مانع از صادرات آنها شده و نیاز داخلی تأمین گردد. اما، وضع عوارض کاهنده بر صادرات کالاهایی که مصرف داخلی ندارند و مازاد عرضه دارند، باعث صدمه زدن و اختلال در صنعت و معدن و صادرات معدنی کشور می شود. این اقدام با قاعده لاضرر^۲ و قاعده نفی عسر و حرج^۳ در فقه اسلامی که هیچ ضرری نباید به دیگران وارد شود در تعارض است و از نظر شرعی قابل توجیه نیست. <u>هدف اصلی و نهایی قانون گذار از تصویب عوارض صادراتی، اخذ نیم درصد عوارض از صادرات مواد معدنی کشور و تزریق این منبع مالی به عنوان حمایت و منبع تأمین مالی شرکت های دانش بنیان بوده است. این منبع مالی با اخذ نیم درصد عوارض، گاهی مبلغی بیش از بودجه مورد نیاز برای حمایت از شرکت های دانش بنیان تأمین کرده است.</u> با این حال، افزایش شدید و غیرکارشناسانه عوارض صادراتی به بهانه حمایت از بخش کوچکی از اقتصاد کشور (شرکت های دانش بنیان)، باعث اختلال، تعطیلی و نابودی سایر صنایع و معادن کشور می شود و به کسب و کار، اقتصاد و صنعت خسارت وارد می کند. بنابراین، عاقلانه و عادلانه نیست که اینگونه، فشار غیرمنطقی بر سایر بخش ها وارد شود. بر این اساس بند پ ماده ۹۹ قانون برنامه هفتم پیشرفت که با هدف عبور از خام فروشی، صادرات کلیه مواد و محصولات معدنی، صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی را مشمول مالیات بر درآمد و عوارض می کند، از چند جنبه مورد نقد قرار می گیرد. <u>این بند، از لحاظ اقتصادی،</u>		

^۱ ماده ۳۷- به دولت اجازه داده می شود برای فرآوری مواد خام و تبدیل کالاهای با ارزش افزوده پایین داخلی و وارداتی به کالاهای با ارزش افزوده بالا از انواع مشوقهای لازم استفاده کند. وضع هرگونه عوارض بر صادرات کالاها و خدمات غیرپارانه ای و مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین مازاد بر نیاز داخلی و یا فاقد توجیه فنی و اقتصادی برای فرآوری در داخل با لحاظ حفظ درصدی از سهم بازار جهانی به تشخیص وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت ممنوع است. میزان عوارض بر سایر مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین نباید به کاهش یا توقف تولید مواد خام یا کالاهای با ارزش افزوده پایین بیانجامد. عوارض دریافتی از صادرات مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین برای تشویق صادرات کالاهای با ارزش افزوده بالای مرتبط با همان مواد خام و کالای با ارزش افزوده پایین در بودجه های سنواتی منظور می شود. دولت مکلف است از تاریخ وضع و تصویب عوارض توسط شورای اقتصاد و ابلاغ عمومی آن پس از حداقل سه ماه نسبت به اخذ عوارض اقدام کند. آیین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و اتاقهای بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تعاون مرکزی ایران ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیات وزیران می رسد.

^۲ قاعده لا ضرر از قواعد مشهور فقهی است که در بیش تر ابواب فقه کاربرد دارد و مضمون آن این است که ضرر در اسلام مشروعیت ندارد و هرگونه ضرر و اضرار در اسلام نفی شده است.

^۳ قاعده نفی عسر و حرج، از قواعد فقهی بوده و به این معنا است که هرگاه تکلیفی دارای مشقت و دشواری شدیدی باشد که تحمل آن عادتاً برای مکلف سخت است، آن تکلیف ساقط می گردد.

موجب افزایش هزینه‌های تولید و صادرات برای فعالان این حوزه می‌شود که می‌تواند منجر به کاهش رقابت‌پذیری محصولات ایرانی در بازارهای بین‌المللی گردد. همچنین، این افزایش هزینه‌ها ممکن است باعث کاهش سودآوری و اشتغال در این صنایع شود. با توجه به شرایط تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران و فعال شدن مکانیزم ماشه و افزایش فشار بر اقتصاد، وضع عوارض صادراتی نوعی تحریم داخلی و مکانیزم ماشه داخلی محسوب و در نهایت باعث منفی شدن تراز تجاری کشور می‌شود.

بند (پ) ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران:

"به‌منظور اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان و توسعه زنجیره ارزش تولید و عبور از خام‌فروشی، صادرات کلیه مواد و محصولات معدنی، صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی مندرج در فهرستی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، نفت، معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد در تمام نقاط کشور مشمول مالیات بر درآمد و عوارض می‌شود. میزان قطعی این عوارض سالانه توسط دستگاه‌های مذکور تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. کلیه منابع درآمدی موضوع این بند و نیز حقوق ورودی ماشین‌آلات و تجهیزات خطوط تولید، صنعتی، معدنی و کشاورزی با پیش‌بینی در قوانین بودجه سنواتی و با رعایت اصل پنجاه و سوم (۵۳) قانون اساسی در راستای اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان در اختیار معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری قرار می‌گیرد به‌نحوی که معادل ۵۰٪ این منابع، صرف افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی شود. این معاونت مکلف است گزارش عملکرد خود را هر شش ماه یک‌بار در اختیار مجلس و سازمان قرار دهد.

سابقه طرح موضوع در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی

لازم به ذکر است، در تاریخ ۱۴۰۲/۰۵/۰۳ با ارجاع نامه اتحادیه صادرکنندگان نفت، گاز و پتروشیمی، موضوع در دستور کار کارشناسی و کارگروه تخصصی دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۴ در دستور کار صحن اصلی شورا قرار گرفت. براساس نظرات تشکیل‌ها، بررسی کارشناسی طبق ماده ۲ آئین نامه اجرایی ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۴ صورت گرفت و محاسبات مربوطه مطابق الگوی پیشنهادی کارشناسی، انجام شد.

^۴ ماده ۲- وضع هرگونه عوارض بر صادرات کالاها و خدمات به استثنای کالاها و خدمات یارانه ای، مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین صرفاً در قالب این آیین نامه و منوط به رعایت شرایط زیر می‌توانند مشمول عوارض صادراتی گردند:

الف - وضع عوارض مزبور موجب مازاد عرضه در بازار داخل نشود.

تبصره - برای کالاهای پذیرش شده در بورس کالا، مازاد عرضه صرفاً براساس فرآیند عرضه و تقاضای کالا در عرصه (رینگ) داخلی بورس مزبور تعیین می‌شود به گونه ای که اگر پس از عرضه در سه نوبت متوالی به قیمت متناسب، تقاضا وجود نداشته باشد، مازاد عرضه احراز می‌شود. برای سایر کالاها مازاد عرضه مبتنی بر تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت، حسب مورد با کسب نظر وزارت جهاد کشاورزی و اتاق های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ب - فرآوری کالاها و ایجاد خدمات در زنجیره های ارزش بالاتر دارای توجیه فنی و اقتصادی باشد.

پ - سهم هدف‌گذاری شده کشور از بازار جهانی مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین ذیربط (در صورت انجام هدف‌گذاری توسط دستگاه های مربوط) کاهش نیابد.

ت - وضع عوارض صادراتی برای مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین نباید موجب کاهش قیمت به نحوی گردد که تولید از صرفه اقتصادی خارج شده و متوقف شود.

تبصره - در صورت کاهش و یا توقف تولید، وزارتخانه ذی ربط مکلف است با ارایه گزارشی به شورای اقتصاد که در آن میزان و منشأ کاهش تولید مشخص شده باشد، لغو یا کاهش عوارض صادراتی کالای مزبور را درخواست نماید.

روش‌مندی کارشناسی صورت گرفته:

۱. بررسی کلیه مستندات قانونی و مقررات و سوابق موضوع
 ۲. بررسی سوابق و فهرست مواد خام و نیمه خام سال ۱۴۰۱
 ۳. بررسی لیست عوارض فهرست ۱۴۰۲ و آسیب شناسی آن
 ۴. بازنگری لیست عوارض ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ با مشارکت تشکل‌های اقتصادی مربوط
 ۵. انجام کار کارشناسی روی کدهای تعرفه ای مشمول به لحاظ آمار گمرکی صادرات
 ۶. بررسی جایگاه کد تعرفه‌ها در زنجیره ارزش هر یک از محصولات
 ۷. تطبیق کد تعرفه‌های فهرست با مفاد ماده ۲ آئین‌نامه اجرایی ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور
 ۸. انجام محاسبات مربوط به میزان درآمد احتمالی از صادرات با میزان عوارض پیشنهادی در راستای پوشش بند پ ماده ۹۹ قانون هفتم پیشرفت
 ۹. تفکیک لیست نهایی مشمول مواد خام و کالای با ارزش افزوده پائین
- ***اخیراً نیز به گفته فعالین حوزه معدن، سازمان گمرک جمهوری اسلامی ایران، طی دستورالعمل اجرایی شماره ۱۸۵۳۵۳۱/۱۴۰۳/۱۳۱/د مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۱، با تمدید غیر قانونی مصوبه عوارض صادراتی سال ۱۴۰۳ برای سال ۱۴۰۴، اقدام به اخذ عوارض صادراتی از محصولات معدنی نموده است که این اقدام با تعدادی از مواد قانونی به شرح زیر مغایرت دارد:

۱. مغایرت با مفاد ماده ۹۹ قانون برنامه هفتم پیشرفت:

بر اساس بند ((پ)) ماده ۹۹ قانون برنامه هفتم، اعمال عوارض صادراتی بر محصولات معدنی منوط به تهیه فهرست مشمولات توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب آن توسط هیأت وزیران می باشد. به توجه به عدم تصویب فهرست جدید یا میزان عوارض قطعی توسط هیأت وزیران برای سال ۱۴۰۴، هرگونه اخذ عوارض فاقد مبنای قانونی است.

۲. نقض اصل ۵۱ قانون اساسی:

این اصل به صراحت هرگونه وضع مالیات و عوارض بدون مجوز قانونی را ممنوع می‌داند. دستورالعمل اجرایی گمرک بدون تصویب هیأت وزیران برای سال ۱۴۰۴، نقض آشکار این اصل است.

۳. تخلف از ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

این ماده هرگونه وضع عوارض بر صادرات مواد خام و نیمه خام معدنی فاقد توجیه فنی و اقتصادی برای فرآوری در داخل را ممنوع کرده است.

۴. نقض مفاد مواد ۲، ۳، ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار:

دستورالعمل مذکور بدون مشورت با بخش خصوصی و تشکل‌های ذیربط صادر شده که مغایر با موادی از قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار به خصوص ماده ۲۴ و ۳۰ و آئین‌نامه‌های اجرایی آن می‌باشد.

نمودار گردش کار و سوابق قانونی

بند (پ) ماده ۹۹ قانون برنامه
پنجساله هفتم پیشرفت
جمهوری اسلامی ایران

قانون جهش تولید دانش بنیان
مصوب ۱۴۰۱/۰۲/۲۱

بند (ز) تبصره ۶ قانون بودجه سال
۱۴۰۲

بند (ز) تبصره ۶ قانون بودجه سال
۱۴۰۳

به منظور اجرای قانون جهش تولید دانش بنیان و توسعه زنجیره ارزش تولید و عبور از خام فروشی، صادرات کلیه مواد و محصولات معدنی، صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی مندرج در فهرستی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و نفت و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد در تمام نقاط کشور مشمول مالیات بر درآمد و عوارض می‌شود...

این بند قانونی نیاز به یک آئین نامه اجرایی دارد که در آن لیست اصلاح شده مواد و رقم درآمدی مشخص باشد آن هم با رعایت مفاد ماده ۲ آئین نامه اجرایی قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

در نمودار بالا روند مطرح شدن عوارض صادراتی مواد خام و نیمه خام نشان داده شده است.

نکته حائز اهمیت این می باشد که این موضوع در بند (پ) ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران نیز آمده است (و دیگر در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ نیامده است).

۱. وضع عوارض گمرکی صادراتی، هزینه‌های تولید و صادرات را افزایش داده و توان رقابتی محصولات ایرانی را در بازارهای جهانی کاهش می دهد. این امر به کاهش سهم بازار ایران در صنایع معدنی منجر شده و صادرات این محصولات را با مشکلات جدی مواجه کرده است. از منظر حقوقی، این عوارض مغایر با اصل ۴۳ قانون اساسی، اصل عدالت اقتصادی، اصل تسهیل تجارت و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی می‌باشد که بر حمایت از تولید داخلی و افزایش صادرات تأکید دارند.

۲. مطابق "قانون معافیت صادرات کالا و خدمات از پرداخت عوارض" مصوب سال ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی، وضع هرگونه عوارض بر صادرات کالا و خدمات ممنوع است. این مقررات غیرکارشناسی شده، ضدتولید و ضدصادرات بوده و باعث اختلال و کاهش تولید و صادرات محصولات معدنی شده است.

۳. مشکل اصلی و مهم تمامی تصویب‌نامه‌های عوارض صادرات مواد معدنی سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ و اخیراً ۱۴۰۴ و تصویب‌نامه‌های لاحق بر آن، عدم تفکیک بین مواد خام و مواد معدنی با ارزش افزوده بالا است. تعیین درصد ثابت عوارض صادراتی برای همه این مواد، مغایر با ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۵ و آیین نامه اجرایی آن می‌باشد.

چالش‌ها و
مشکلات
مطروحه

^۵ ماده ۳۷- به دولت اجازه داده می شود برای فراوری مواد خام و تبدیل کالاهای با ارزش افزوده پایین داخلی و وارداتی به کالاهای با ارزش افزوده بالا از انواع مشوقهای لازم استفاده کند. وضع هرگونه عوارض بر صادرات کالاها و خدمات غیریارانه ای و مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین مزاد بر نیاز داخلی و یا فاقد توجیه فنی و اقتصادی برای فراوری در داخل با لحاظ حفظ درصدی از سهم بازار جهانی به تشخیص وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت ممنوع است. میزان عوارض بر سایر مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین نباید به کاهش یا توقف تولید مواد خام یا کالاهای با ارزش

۴. مغایرت ماده ۹۹ قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با سایر قوانین: به گفته فعالان این حوزه؛ تعبیر موجود از این ماده منجر به حذف کلیه معافیت‌های مالیاتی حتی در مناطق آزاد، ویژه اقتصادی و کمتر برخوردار شده است که با فلسفه حمایتی قوانین گذشته مغایرت دارد. ۵. تعریف نادرست ماده نیمه‌خام: وزارت صمت در فهرست اولیه، تعاریف مغایری با قانون ارائه داده و محصولاتی را تحت عنوان ماده نیمه‌خام معرفی کرده است که مشمول این تعریف نمی‌شوند. برای نمونه در زنجیره فولاد، علاوه بر کلوخه، سنگ آهن دانه بندی و حتی کنسانتره، گندله، آهن اسفنجی و شمش فولاد در فهرست قرار گرفته اند. ۶. افزایش غیر منطقی نرخ عوارض: بر خلاف اظهارات وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت مبنی بر کاهش عوارض مواد خام و نیمه خام، در فهرست جدید، نرخ ها نه تنها کاهش نیافته بلکه افزایش هم داشته است.	
نشست کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگو با موضوع بازنگری میزان عوارض صادراتی مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیر فلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به استناد بند (پ) ماده ۹۹ قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران محل اتاق ایران با حضور نمایندگان از اتاق ایران، اتاق اصناف، تشکل های مربوطه، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت صنعت، معدن و تجارت و مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی ایران، در تاریخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ در محل اتاق ایران برگزار شد. اهم نظرات شرکت کنندگان بخش خصوصی به شرح زیر بود: سازمان توسعه تجارت آقای روشن بخش (معاون ارتقا کسب و کارهای بین‌المللی): از زمانی که بند پ ماده ۹۹ قانون هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران و مباحث مربوط به آن مطرح شد، ما نیز در سازمان توسعه تجارت با دو سناریو پیش رفته ایم؛ اول اینکه، به طور کلی عوارض صادراتی حذف شود و یا اگر قرار باشد این حکم قانونی را تمکین کنیم، با در نظر گرفتن شرایط فعلی کشور و اتفاقاتی که در پهنه تجارت خارجی برای مواد خام و نیمه خام در حال رخ دادن است، با کمک همدیگر این عوارض را به حداقل برسانیم. ما اوایل قصد شرکت در جلسات را نداشتیم چون پیشنهاد ما حذف این عوارض بود. در سال ۱۴۰۱ روح حاکم بر قانون این بوده که برای کمک به وضعیت کشور در فروش محصولات خام و نیمه خام در زنجیره پایین دستی با این هدف که ارزش متوسط صادرات کالا را افزایش دهیم، عوارضی اخذ شود و از این عوارض برای تقویت زنجیره پایین دستی استفاده کنیم و کالاهایی را صادر کنیم که از متوسط ارزش صادراتی بیشتری برخوردار باشند. از محل عوارض صادراتی مواد خام و نیمه خام در سال ۱۴۰۲ حدود چهارده و نیم همت و در سال ۱۴۰۳ نوزده و نیم همت و در چهار ماه اول سال ۱۴۰۴ حدود نه همت به معاونت علمی پرداخت شده است اما طی بررسی های انجام شده و آمارهای موجودی که توسط سازمان توسعه تجارت محاسبه گردید، مشخص شد که اهدافی که مدنظر قانون گذار و حاکمیت بوده محقق نشده است.	جمع بندی کارگروه تخصصی مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۱

افزوده پایین بیانجامد. عوارض دریافتی از صادرات مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین برای تشویق صادرات کالاهای با ارزش افزوده بالای مرتبط با همان مواد خام و کالای با ارزش افزوده پایین در بودجه های سنواتی منظور می شود. دولت مکلف است از تاریخ وضع و تصویب عوارض توسط شورای اقتصاد و ابلاغ عمومی آن پس از حداقل سه ماه نسبت به اخذ عوارض اقدام کند. آیین نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و اتاقهای بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تعاون مرکزی ایران ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیات وزیران می رسد.

موضوع بعدی این است که شرایط فعلی کشور بسیار سخت می باشد و وقتی آمار شش ماهه اول را بررسی می کنیم متوجه می شویم که از نیم خام به خام رسیده ایم زیرا حامل های انرژی و افزایش قیمت آن منجر به آن شده است که در بعضی از موارد مزیت های رقابتی خود را در بازار های هدف از دست بدهیم و دچار مشکل شویم.

➤ وزارت صنعت، معدن و تجارت

آقای بندپی (معاون دفتر صنایع معدنی): در بحث تهیه لیست، نظرات بخش دولت خیلی کمتر از بخش خصوصی بود، در خیلی موارد با عزیزان در اتاق بازرگانی هم نظر هستیم و در بعضی موارد هم نظر نیستیم که دلایلم را عرض می کنم؛ ما می خواهیم یک مرجع قانونی دیگر را به عنوان عاملی برای نقض یک ماده دیگر استفاده کنیم، ماده ۲ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار می گوید: **دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین نامه ها، نظر کتبی اتاقها و آن دسته از تشکلهای ذی ربطی که عضو اتاقها نیستند، اعم از کارفرمایی و کارگری را درخواست و بررسی کند و هرگاه لازم دید آنان را به جلسات تصمیم گیری دعوت نماید.** فکر می کنم دولت در تمام جلسات از بخش خصوصی دعوت می کند، بنابراین دولت تکلیف ندارد که نظر بخش خصوصی را حتما اعمال کند، بنده دارم از منظر حقوقی صحبت می کنم در ماده ۳ هم آمده است: **دستگاههای اجرائی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، بخشنامه ها و رویه های اجرائی، نظر تشکلهای اقتصادی ذی ربط را استعلام کنند و مورد توجه قرار دهند.** یعنی بحث فقط توجه است نه اعمال نظرات.

در ردیف تعرفه هایی که سنوات قبل هیأت محترم دولت تصویب کرد، وزارت صمت یک عضو هست و دارای یک حق رای که پیشنهاد ما کد تعرفه های ۸ رقمی بود چون گمرک بر اساس کد تعرفه های ۸ رقمی عمل می کند اما هیأت محترم دولت و بیشتر وزارت امور اقتصادی و دارایی، نظرش بر این بود که از نظر جنبه عمومی یک فهرست بلند بالا مناسب به نظر نمی رسد، فهرست را جمع و فریز نمایند بنابراین تعرفه های ۶ رقمی و ۴ رقمی لحاظ شد، ولی در واقع تعداد از نظر عددی کم شده بنابراین تأیید نمی کنم که لیست طولانی تر شده است. این را هم بگویم که هنوز روی این موضوع (تعداد ردیف) بحث داریم و در اینجا دوستان خصوصی می توانند ورود و نظرات تخصصی خود را اعلام کنند.

ایشان ادامه داد در همان جلسه کمیسیون اقتصادی دولت، معاونت حقوقی ریاست جمهوری تشریف داشتند و یک استفساریه گرفته شد که آن ها نظرشون بر این بوده است که چون مصوبه هیأت وزیران در مورد مواد خام است و تعریف مواد خام و نیمه خام وجود دارد پس لازم الاجراست و باید به آن استناد شود اگر دوستان اتاق انتظار دیگری دارند باید از خود دولت استفسار کنند و نظر بگیرند.

محاسباتی که ما انجام دادیم بر اساس صادرات کالاهای خام و نیمه خام معدنی در سال ۱۴۰۳ می باشد و پیش بینی درآمدی که داشتیم از صادرات تحقق یافته است، حول و حوش ۲۶۶ میلیون دلار که با نرخ تسعیر ارز چیزی حدود ۱۰ همت در حوزه معدن قابل تحقق بوده است. پیش بینی درآمدی ۱۴۰۴ هم ۲۲۳ میلیون دلار است.

پیشنهاد بنده این است بیشتر به سمت اصلاح بند پ ماده ۹۹ قانون هفتم پیشرفت برویم در ضمن وزارت صمت مکلف بود لیست را بر اساس قانون اعلام کند و برای لیست کد تعرفه هم نیازی نیست از بخشی دعوت شود و نظرخواهی گردد چون فهرست مقرر نیست که از مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر کسب و کار پیروی کند.

خانم کیمیایی (مشاور و مدیر کل): رویکرد ما در مورد محصولات گازی، نفتی و پتروشیمی برای تعیین عوارض صادراتی دعوت از انجمن ها و تشکل های خصوصی بود به جرأت می توانم بگویم در تمام جلسات که ما برگزار کردیم تشکل های مرتبط حضور داشتند؛ در آن کارگروه وزارت صمت یک رای داشته و تا جایی که توانستیم با رویکرد حمایت از بالادست و پایین دست عمل و از نظرات خود دفاع کردیم، ولی بهرحال سه رأی قالب بوده به یک رأی وزارت صمت الان هم آخرین مصوبه ای که دادیم همان نامه مورخ ۱۴۰۴/۷/۱۳ آقای صیامی بوده و ما استقبال می کنیم از اینکه رئیس اتاق درخواست به تعویق انداختن اجرای آن را داشته است.

➤ **گمرک جمهوری اسلامی ایران**

آقای بخشی: گمرک سازمان حاکمیتی است که هم باید حقوق دولت و هم حقوق تجار و بازرگانان را در نظر بگیرد در مواردی حتی تاجر به ضرر خودش اظهاری داشته باشه گمرک موظف است به ایشان اخطار دهد. گمرک یکی از عضوهایست که در ارزش گذاری کالا نظر می دهد، سازمان صمت و بخش خصوصی و اتحادیه ها هم هستند. اگر اختلافی بین صاحب کالا و گمرک باشد در کمیته ارزش گذاری بررسی می شود که گمرک هم فقط یک رای در این کمیته دارد. گمرک مسئول اخذ عوارض است و چند سالی هم هست همه می دانید که بحث تحقق درآمدهای سازمان های دولتی در میان است؛ **فلان سازمان باید n تومن تحقق درآمد داشته باشد و اگر این میزان درآمد را کسب نکرده باشد ترک فعل است و باید به سازمان های نظارتی پاسخ بدهد** در این بخش ما بعنوان سازمان درواقع مسئولیم. در مورد عوارض صادراتی، وزارت صمت بخشنامه و دستورالعمل را ابلاغ می کند و گمرک هم موظف است اجرا نماید. همزمان با این جلسه دیگری هست که در واقع همین موضوعات داره همان جا بررسی می شود به هر حال ملاحظات قانونی هم وجود دارد. دوستان می گویند چرا عوارض نیم درصد؟ خب مصوبه هیات وزیران این است و ما هم اجرا می کنیم. در مورد اینکه **فهرست ۱۴۰۳ را برای ۱۴۰۴ تمدید کردیم باید بگویم در حال حاضر با توجه به فهرست ۱۴۰۳ به صورت علی الحساب دریافت شود.**

➤ **مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی ایران**

آقایان پیروی و جهرمی (کارشناس و مدیر گروه معدن): بابت عملکرد ناشی از دریافت وجوه عوارض در شرکت های دانش بنیان حتماً از معاونت علمی مطالبه داشته باشید. در مورد بحث فهرست کد تعرفه ها، ما در جلساتی که در کمیسیون اقتصادی دولت برگزار می شد، نکات خود را عنوان کردیم را عرض کردیم. ببینید قطعاً بحث فهرست از عوارض جداست؛ یعنی برای عوارض می توانید اعداد مختلف در نظر بگیرید و این جدا از بحث فهرست می باشد. نکته مهم در آن جلسات این بود که وزارت صمت مشخص نکرد با چه منطق و رویکردی این فهرست را تهیه می کند، این را می دانیم جلساتی بین وزارت صمت و معاونت علمی ریاست جمهوری برگزار شده است اما در نهایت فکر می کنم پشت این تهیه لیست منطق مشخصی وجود ندارد. آن فهرستی هم که نهایی شده تقریباً شامل همه چیز می شود و البته که فهرستی که شامل همه چی بشود، خیلی اثر گذاری کمی خواهد داشت. ما سوال کردیم **منطق پشت تهیه لیست چه چیزی است؟ مثلاً نیاز داخل را مد نظر قرار دادند؟ حلقه های بعدی زنجیره مد نظر بود؟** که البته در جلسات متوجه شدیم حلقه بعدی هم برای توسعه وجود ندارد. این نکته که عوارض صادراتی باید زمانی اعمال شود که مازاد داخل داریم، کاملاً درست است، که البته به نظر می رسد این موضوع در نظر گرفته نشده است. قطعاً وزارت صمت در این مورد نقش فعال تری نسبت به وزارت امور اقتصادی و دارایی دارد. نکته اخرم بحث پیشنهاد برای اصلاح قانون است به خصوص که اخیراً بحث عملکرد سال اول برنامه هفتم پیشرفت، در کمیسیون های مجلس شورای اسلامی مطرح می باشد، در این مورد از طرف وزارتخانه های مختلف پیشنهاداتی برای اصلاح این قانون می آید

و به احتمال خیلی زیاد اصلاح قانون هفتم پیشرفت توسعه در دستور کار مجلس شورای اسلامی می‌باشد، البته این پیشنهاد در مورد بند (پ) ماده ۹۹ حتماً باید از طریق وزارت صمت مطرح گردد.

➤ وزارت امور اقتصادی و دارایی

آقای اردکانی (کارشناس): در جلساتی که برگزار شد برای تعیین مصادیق فهرست مواد صادراتی هم در وزارت صمت هم کمیسیون اقتصادی نماینده اتاق بازرگانی و نماینده های بخش خصوصی حاضر بودند و نظراتشان را اعلام کردند در نتیجه به نظر من تشکیل این جلسه موازی کاری با کمیسیون اقتصاد است. نکته بعدی یکی از دوستان اعلام میکنند حکم این قانون صرفاً به مواد خام برخورد میکند و به مواد نیمه خام تعلق نمیگیرد باید بگویم در متن قانون قبل از اینکه بحث عبور از خام فروشی عنوان شود، توسعه زنجیره ارزش تولید عنوان شده و همچنین بعد از صادرات کلیه مواد و محصولات، منظورش مواد نیمه خام هم هست. در واقع در وزارت اقتصاد، کمیسیون اقتصاد دولت موظف شد یک آسیب شناسی نسبت به فهرست ۱۴۰۳ انجام بدهد. مهمترین اشکالی که در این فهرست پیدا شد این بود که بعضی از محصولات با ارزش افزوده نسبتاً بالا مشمول عوارض شده بودند ولی مواد اولیه این ها یا مشمول عوارض نشدند یا عوارض پایین تر از این محصولات به آن ها تعلق گرفته است ما موضوع را به وزارت صمت انعکاس دادیم و دوستان خصوصاً آقای بندپی این را اعمال کردند و گفتند عوارضی که به ماده خام استخراجی از معدن بسته می شود بالاترین میزان را دارد و به ترتیب کنسانتره گندله و شمش کمترین میزان عوارض بهشون تعلق می گیرد. نکته آخر اینکه یکی از دوستان مطرح کردند که اگر این کالاها در این فهرست بیایند علاوه بر اینکه مشمول عوارض می شوند مشمول مالیات هم می گردند و این را یک نکته منفی اعلام کردند در حالیکه این درست هم هست تولیدکننده داخلی اگر بیاد به تولیدکننده داخلی بفروشد مشمول مالیات می شود ولی اگر همین را به خارج از کشور انتقال دهد مشمول مالیات نمی شود. ما داریم تولیدکننده ای که نیاز داخلی را تأمین میکند مشمول جریمه ۲۵-۲۰ درصد می کنیم ولی اگر همین را صادر کند به خارج از کشور ایشان مشمول مالیات نمی شود.

نمایندگان بخش خصوصی:

آقای شکوری (رئیس کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق ایران): به نظر بنده همین مسیر که در دبیرخانه شورای گفت‌وگو پیش رفته است مسیر درستی می باشد (تهیه پیش نویس آئین نامه پیشنهادی) این لیست را می شود کوتاه تر هم کرد، خیلی از محصولات مشمول این لیست نمی شوند. درضمن ما بازار بورس را گذاشتیم و اگر محصولی در آنجا برای مصرف داخل عرضه نشود، صادر می گردد. در مورد بودجه شرکت های دانش بنیان با پرسش و پیگیری ما در مجلس ابتدا گفتند بودجه مورد نظر ۲۰۰۰ میلیارد است، اما بعد گفتند ۱۲ میلیارد تومان، ظاهراً بیش از نیاز صدوق به آن واریز شده است، لذا اعداد و ارقام صحیح برای ما مهم است، چون دیوان محساباتم تایید کرده است که از ۶۵ درصد حقوق دولتی که باید بر می گشت فقط زیر ۵ درصد برگشته و این نشانه ترک فعل دولت است. دولتم کسری بودجه دارد ما این را می دانیم. ما می خواهیم بدانیم پولی که بابت صادرات محصولات ما به دست می آید واقعا برای دانش بنیان ها صرف می شود؟ دوم اینکه اگر این پول برای آن ها مصرف می شود آن شرکت ها کارایی لازم را دارند یا ندارند؟ اگر ندارند این بودجه را در اختیارشان نگذاریم و برعکس اگر هم این بودجه را در اختیار این شرکت ها قرار نمی دهند پیگیری کنیم که حتما در اختیارشان بگذارند.

آقای اکبریان (نائب رئیس کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق ایران): فکر می‌کنم مسیر همین است باید همین آیین نامه را تهیه کرد. فرض بر این که قوانین و تصمیمات همگی درست هستند، اما الان تمامی بازار ناراحت هستند و نسبت به شرایط معترض می‌باشند. در این شرایط مباحثی مثل اخذ عوارض و سایر موضوعات مشکل زاست، مثلاً دولت در فروش محصولات ما دخالت می‌کند قیمت گذاری دستوری و بعضاً اشتباهی را دارد مثلاً در زنجیره یک حلقه را می‌بینند که ماده اولیه اش را گران می‌گیرد حاشیه سودش از بین رفته عوض اینکه به قیمت گذاری نگاهی بیاندازد و اعتراض کند نامه می‌نویسد که برای آن محصول عوارض بگذارید. قانون می‌گوید تنظیم بازار داخل از دلایل وضع عوارض نیست و نباید نیت اول و آخر دولت از اعمال عوارض کسب درآمد باشد و دنبال این باشد که کسری بودجه را با عوارض درست کند، اصلاً عوارض یک اتفاق موقت است که بسته به شرایط بازار و نوع محصول صورت می‌گیرد، نباید قانون دائمی برای آن گذاشت. ما اتفاقاً گرفتار قوانین غلطی هستیم که مجلس گذاشته و شورای نگهبان هم تایید کرده است، در همین بند پ ۹۹ گفته شده از همه جای ایران این عوارض اخذ می‌شود، یعنی حتی منطقه آزاد، خب این که درست نیست، پس قانون می‌تواند اشتباه باشد و باید اصلاح گردد. تنها کاری که در این شرایط می‌توانیم انجام دهیم از ظرفیت قانونی استفاده کنیم در جریان هستیم دیوان بحث ماده نیمه خام را حل کرده و رای داده است که ما ماده خام داریم و محصول نهایی پس چرا دوباره در قوانین نیمه خام ذکر می‌شود؟ ما از این ناراحتیم که اسم دانش بنیان را می‌آورند بعد می‌گویند ۳۰۰۰ میلیارد پول نیاز دارند اما از ما ۱۷۰۰۰ میلیارد عوارض می‌گیرند. و اصرار دارند همین عوارض نیم درصد را ۵ درصد کنند. این روال برای توسعه سرمایه‌گذاری در معادن مشکل‌زا می‌باشد.

جمع بندی:

با توجه به اینکه طی سال‌های اخیر (به طور عمده از ۱۴۰۲ به بعد) کارهای کارشناسی دقیق با کمک بخش خصوصی به خصوص صاحبین مهم‌ترین محصولات شامل عوارض، صورت گرفته است و اکثریت بر روی لیست تهیه شده وفاق دارند، هرچه سریع‌تر آئین نامه (فهرست) پیشنهادی با در نظر گرفتن ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و آئین نامه اجرایی آن و همچنین قانون جهش تولید دانش بنیان به تصویب هیأت دولت برسد.

۱. مکاتبه شماره ۶۷۰۹۰۸ مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۰۲ سازمان توسعه تجارت با موضوع دستورالعمل بند ((ز)) تبصره (۶) ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۲
۲. ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱
۳. آئین نامه اجرایی ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰
۴. قانون جهش تولید دانش بنیان مصوب ۱۴۰۴/۰۲/۱۱
۵. فهرست مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به صورت خام و نیمه خام مشمول مالیات و عوارض صادراتی مصوب ۲۰/۰۷/۱۴۰۱ هیأت وزیران
۶. مکاتبه شماره ۱۰۱۱۷۳-۰۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۱ انجمن صنایع و معادن گچ کشور با موضوع اعمال افزایش های عوارض صادراتی
۷. مکاتبه شماره ۰۴/۱۰۲۱۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۰۹ اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های صنایع و معادن و سرب و روی با موضوع درخواست پیگیری فوری جهت توقف مطالبه غیرقانونی عوارض صادراتی محصولات معدنی در سال ۱۴۰۴ بدیل فقدان مبنای قانون

مهم ترین
مستندات

۸. مکاتبه ۰۴/۱۰۲۱۶ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۹ اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های صنایع و معادن و سرب و روی با موضوع اعتراض به نقض قوانین و مقررات در مورد مفاد گزارش کمیسیون اقتصاد دولت در خصوص تعیین فهرست مواد خام و نیمه خام و تعیین میزان عوارض صادراتی برای سال ۱۴۰۴ ۹. مکاتبه شماره ۰۴/۷۱/۵۸۱۹ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۶ انجمن سنگ ایران با موضوع بررسی بند پ ماده ۹۹ قانون هفتم توسعه کشور ۱۰. مکاتبه شماره ۱۴۰۴/۵۹۸۵۳ مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۰۹ اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران	
۱. اساساً توسعه زنجیره ارزش با دریافت عوارض یا به نوعی جریمه تولیدکننده و سرمایه گذار قبلی، منطق مناسبی نداشته و می‌بایست این توسعه با رویکرد تشویقی پیش برود. بنابراین پیشنهاد حذف این عوارض در اولویت است. ۲. با توجه به شرایط سال جاری کشور و نیاز به درآمد ارزی و ضرورت رعایت مفاد ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، عوارض صادراتی برای سالهای ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ دریافت نگردد. ۳. اگر امکان اجرای بند اول و دوم نباشد، با توجه به قانون جهش تولید دانش‌بنیان و رعایت ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و نظرسنجی تشکلهای تخصصی بخش خصوصی، لیست عوارض صادراتی مواد معدنی که یک سال کار کارشناسی روی آن صورت گرفته، در قالب یک آئین‌نامه یا فهرست جدید (پیوست)، به هیات دولت پیشنهاد گردد، مصوب گردد. ۴. دستورالعمل اجرایی شماره ۱۸۵۳۵۳۱/۱۴۰۳/۱۳۱/د مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۱ به دلیل مغایرت با قوانین بالادستی ابطال گردد. ۵. میزان دریافتی عوارض از طرف گمرک و لیست تخصیص بودجه به معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و صندوق نوآوری و شکوفایی و گزارش هزینه‌کرد بعلاوه عملکرد برای دستیابی به اهداف قانون، به طور شفاف منتشر شود.	پیشنهادهای دبیرخانه